

PAL-ADVIES OVER STATENVOORSTEL RUIMTELIJK VOORSTEL “RUIMTELIJKE KOERS VOOR ZUID-HOLLAND”

Kern van advies

De Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit (PAL) is positief over het Ruimtelijke Voorstel. Maar zij adviseert om nu al op hoofdlijnen concreter te maken welke keuzes er zijn en waar de pijn zit.

De samenleving weet dat er keuzes gemaakt moeten worden, en dat sommige keuzes ook pijnlijk zullen zijn. Door nu al de hoofdlijnen concreter te maken, ontstaat duidelijkheid en perspectief.

Aanleiding

Voor de Ruimtelijke Puzzel heeft het Rijk aan alle provincies gevraagd om een ruimtelijk voorstel. Hierin worden nationale opgaven en doelen ruimtelijk vertaald, ingepast en gecombineerd met bestaande provinciale en lokale opgaven. De Integrale Statencommissie heeft op 30 augustus 2023 de Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit (PAL) verzocht om advies uit te brengen over het statenvoorstel Ruimtelijk Voorstel dat door Gedeputeerden Staten aan Provinciale Staten is aangeboden.

Goed product

Allereerst zijn wij van mening dat binnen de beperkte tijd die beschikbaar was, er een goed inhoudelijk product is ontwikkeld. Zeker gezien de complexiteit van de materie. De ruimtelijke koers heeft een positieve en energieke uitstraling, die motiveert om in beweging te komen.

We vinden het moedig dat de provincie afstapt van het ‘business as usual’ model en op andere principes gaat sturen. Dat hierbij ook voor sturingsmechanismen als brede welvaart en maatschappelijke kosten en baten is gekozen, is van grote meerwaarde en laat zien dat de provincie werkt aan een goede en gezonde leefomgeving voor allen.

Wel zijn er nog enkele zaken onderbelicht of onvoldoende duidelijk. Nadere duiding op deze aspecten is noodzakelijk om de uitwerking van de opgave te kunnen doorgronden. Daarbij zou het wenselijk zijn wanneer dit in het verdere traject wordt meegenomen. De zaken worden hieronder puntsgewijs toegelicht.

Zichtbare keuzes

Harde keuzes ontbreken; voorzichtig en positief wordt de boodschap gebracht. Maar we zien niet waar het pijn gaat doen. De transitie die met dit stuk wordt beoogd, verandert radicaal de wijze waarop we gewend zijn te handelen. Er wordt afscheid genomen van het oude model. Business as usual is straks niet meer. Hiermee zijn de eerste harde keuzes gemaakt. Van daaruit weten we welke functies niet meer gaan passen. Het zou goed zijn als deze ook worden benoemd, zodat we zien dat het pijn gaat doen en waar het pijn gaat doen.

Onduidelijk

In het verlengde hiervan zien we dat de uitleg van de sturende principes een mate van algemeenheid hebben, zodat het onduidelijk blijft wat de gevolgen zijn. Dit geldt onder andere voor het sturen op kwaliteit in plaats van kwantiteit, waar niet wordt benoemd wat straks niet meer kan. Ditzelfde geldt voor het punt dat “water en bodem nog meer sturend” moeten zijn. Wat betekent dat “nog meer” en welke uitwerking gaat dat krijgen?

Visie, perspectief en radicale vergezichten

Bij het maken van de puzzel is vaak sprake van een voorbeeld op de doos, een projectie van hoe de puzzel eruit ziet. Bij dit voorstel wordt deze projectie gemist, waardoor de visie van de provincie voor de langere termijn onduidelijk is. Dit terwijl projecties en radicale vergezichten de provincie juist perspectief kunnen geven, die nodig is voor het politieke debat en om daarna gezamenlijk koers te zetten.

Het gevoel ontstaat dat er voorzichtig wordt gehandeld, de boodschap voorzichtig wordt gebracht. Er worden geen beelden gegeven. De ruimtelijke puzzel of het ruimtelijk voorstel, wordt een ruimtelijke koers en vervolgens teruggelegd bij het Rijk. Vragen wat zij ervan vinden. Maar moet het niet scherper worden neergezet? Want, is een ruimtelijke koers waarmee je het niet oneens kan zijn, de goede koers?

Onderliggende vraag is, waar willen we de (bestuurlijke) verantwoordelijkheid laten landen? Ligt het zwaartepunt bij de provincie? Of vertrouwen we erop dat de Rijksoverheid de benodigde kennis in pacht heeft? Want als we zelf meer ruimte willen hebben om te handelen, dan zal daar ook een duidelijke visie en pijnlijke keuzes tegenover moeten staan.

Willen we dat de maar liefst honderd bullet points in de ruimtelijke koers eerst verder worden uitgewerkt? Of kunnen we nu al een meer duidelijke richting geven, zodat ook de opgave meer behapbaar wordt?

Heroverwegen

Om ervoor te zorgen dat we nu geen dingen doen, waar we later spijt van krijgen, is het goed om de plannen die tot 2030 nog op stapel staan te heroverwegen. Het kan namelijk niet zo zijn dat we met de kennis van nu plannen doorgang laten vinden, waarvan we weten dat die functies straks niet zullen passen.

Er zullen aan deze plannen voorwaarden moeten worden gesteld om het model van business as usual tot aan 2030 te voorkomen. In de praktijk is het niet ongebruikelijk dat tijdens lopende projecten aanpassingen worden gedaan bij voortschrijdend inzicht.

Het open landschap

Dat er oog is voor het landschap is zeer positief, zeker wanneer er een ondergrens voor open landschap wordt gehanteerd. Wel is onduidelijk wat een open landschap is, of wanneer het als open landschap kan worden aangemerkt. Daarbij spelen ook andere vragen, zoals: hoe met het andere, niet open landschap wordt omgegaan? En welke status het open landschap krijgt dat boven de ondergrens valt? Wat kan in de nieuwe gebieden die buiten het 'open landschap vallen'? En is business as usual tot 2030 daar nog wel toegestaan?

Brede welvaart als kompas

Welzijn, gezondheid en veiligheid vragen aandacht. Het gaat in een groot deel van Zuid-Holland slecht met de brede welvaart. Daar zijn keuzes voor nodig. Maar wat betekent dat? En wat is de urgentie?

De achtergrond waarom brede welvaart in delen van Zuid-Holland zo slecht is, ontbreekt. De vraag is op welke wijze dan keuzes kunnen worden gemaakt. Inzage in de achtergrond is noodzakelijk om de relatie met het ruimtelijk beleid te kunnen bepalen. Een analyse waarom de brede welvaart in delen onvoldoende is en wat de relatie is met het ruimtelijk beleid, zou daarom een waardevolle aanvulling zijn.

Ruimtelijke ingrepen

Van daaruit kan worden bekeken welke ruimtelijke ingrepen noodzakelijk zijn om de brede welvaart te verbeteren. Hierbij ontstaan wel vragen, zoals: welk niveau willen we bereiken, welke keuzes moeten we daarvoor maken, wat kunnen we als provincie hierin betekenen, wat is haalbaar, op welke aspecten willen we ons focussen en wat zijn de consequenties van de aspecten waarop we ons niet focussen? Om vervolgens de bestuurlijke keuzes te maken.

Woningbouw

Dat niet meer op ramingen wordt gefaciliteerd, vinden we positief. Maar wat betekent dit, als we door redeneren en kijken naar bijvoorbeeld de woningbouw? We weten dat het bouwen van woningen steeds ingewikkelder wordt, mede gezien de beperkte ruimte en ook vanwege stijgende bouwkosten. Maar wie is daarvan de dupe?

De beperkte betaalbaarheid van woningen voor een groot deel van de samenleving zorgt ervoor dat woningen kleiner worden en we actief sturen op een maximaal aantal mensen per oppervlakte. De vraag is hoe zich dit verhoudt tot de brede welvaart. Want als we sturen op brede welvaart, willen mensen ook meer. En hoe verhoudt dit zich tot de enorme vergrijzingsgolf? Als we de zorg enigszins willen ondersteunen, dan is een enorme arbeidsmigratie nodig, die ook woonruimte nodig heeft.

De rol van de politiek

Belangrijk is om bij de behandeling van dit stuk ook de rol van de politiek mee te nemen. Voor u ligt een ambitieus stuk dat op een andere manier de toekomstige invulling van uw provincie gaat bepalen. Harde keuzes zijn nog weinig benoemd, maar dit gaat vanzelfsprekend nog wel gebeuren.

Bij deze keuzes komen bestaande belangen onder grote druk te staan, zeker daar waar men de pijn gaat voelen. Hier zullen ook belangen bij zijn waar u vanuit uw politieke overtuiging en achterban voor opkomt en die u verdedigt. Dit is als vanzelfsprekend onderdeel van het democratisch proces dat aan onze rechtstaat ten grondslag ligt. Echter willen we u wel meegeven dat we ervoor moeten waken dat dit soort ambitieuze en noodzakelijke programma's onder grote druk van de bestaande belangen plat worden geslagen, waardoor huidige opgaven onvoldoende worden opgelost.